

בירושה מהורי הרוסים ואלמלא רשלנות זו, המיוחדת לי, הייתי יכולה הרבה יותר לעשות בשביל הספרות העברית, (ממכתבה משנת 1922).

היא קנאה ברות המואבית אשר קדמה לה ואשר היתה הראשונה לאמור: „עמך עמי ואלהיך אלהי“. מלים אלה ממשמשות סופו לאלישבע לאחד משיריה אשר בספר „שירות גנוזות“. היא מקוה, שהעם העברי ה„עשיר והטוב לאזן קץ“ לא יסרב מלקבל את קרבן ה„אהבה והאמונה“ אשר היא מגישה לו.

... והתקוה תשעשעני, כי העם נדיב הרוח לאין ערך, ממני חלק קטן מעשרו הרב לא ימנע מנוע.“
 „ובמותי ככה יאמרו: „נבריה היתה היתה, המולדת היא עזובה, עם יהודה כי כן אהבת. כל מנחת אהבה נרצת לאלוה — תמצא נא מנחתה ונפש בצל חומות ציון עזנו, זו לנצח לא ימושו; תישן לך שנתה לבטח, וברכת קו-פו ולהט, ממרומי נבכי שמים שמש יהודה לה תשלח.“*
 שאיפה אחת תקפה את אלישבע בשנים אחרונות ואי-היכולת למלאותה מלאה את נפשה זמן-רב צער ויגון. נפשה נכספה לארץ-ישראל, לירושלם עיר העמים ושנות האלף. היא לא יראה את קושי החיים בארץ זו, אם כי אין לה נסיון בחיים ו„אין היא מוכשרת למלחמת הקיום“. „כשנראה לי לפרקים שמעין שורתי דלל וחרב, יש לי התרגשה; שם בארץ השמש חיפה תשוב השכינה לשרות עלי“...
 מ. נ.

רות מנדות הזולנה

בין המשוררות המעטות, שהספרות העברית מונה, תופסת אלישבע מקום מיוחד. היא הופיעה בספרות העברית לפני חמש שנים בערך, אחרי שיצרה כעשר שנים ברוסית ואנגלית. תרגומיה מתומכ מור, מביירוץ ואחרי כן מיהודה הלוי, מביאליק, משמעונוביץ, מצרני-חובסקי, כמו שירי ציון המקוריים שלה בשפה הרוסית, ההודוים גענועי-יגון ואהבת אין קץ. הופיעו בכתיבי עת ובמאמרים שונים, גם יצאו בשתי חוברות מיוחדות („רגעים“ ו„שיחת גנוזות“, הוצאת „הצדה“, מוסקבה 1919) ועוררו תשומת לב כללית אל האשה הזרה הזאת. עדיין לא שלטה אלישבע בלשון העברית שלמון גמור וכבר התחילו לשיר את שיריה בשפה זו, מיד הופיעו פניני שיריה בתקופה העולם, התורן, הפועל-הצעיר, הדים, חד-ליטה ועוד. אלישבע נמנית בספרות העברית על אותם המשוררים, אשר השתחררו לחלוטין מכללי המליצה והתנכיות. השיבותה של התוד-שות זו ביחס ל„טבע“ המתכמאת בלשון פשוטה, וקרובה ללב, מתעלה עוד יותר על ידי זה ששיריה כתובים כולם בהברה הספר-דית, הארץ-ישראלית, ודבר זה ערכו לא מעט בשביל הדור העברי הצעיר המדבר בהברה זו.

אלישבע היא פיטנית לירית, „בדממת הקסם של יערות הסתרים המעולפים בנוגה הלילות הכחולים“ צועדת המשוררת לקראת שירתה. הטבע הוא היכל היקום, הכוכבים הם נרות השבת, היא הכהנת של אהבת האדם.

עוד לא הגיעה השעה להוציא משפט שלם על שירת אלישבע. אני רוצה רק להגיד כי אלישבע מקורית היא ובעלת-כשרון. שיריה הנחמדים אשר מבנה נאה להם, נקראים בעונג. לפני עטה שייכים גם מאמרי הסתכלות בקורתיים על ה„שירה העברית בכרכי התקופה“, על שירתו של המשורר הרוסי בלוק, על שירתו של שמעונוביץ וגם ספורים פסיכולוגיים מקסימים (נרות של שבת“ ב„העולם“, מלכה ועבריים“ ו„בנאות קיין“ ב„התקופה“, „האמת“, במאסף „פרטי“ ועוד). אכן הפלא שבדבר הוא, כי אלישבע היא על פי מולדתה בת לאכר רוסי, כן האמונה הפרבוסלכית. יליסכמה זירקובה—כך היה שמה לפני—נולדה ונתחנכה במוסקבה בחוגי המשכילים. אמה של אלישבע, אירלנדית מלידה, מתה עליה בהיותה בת שלש והיא נתגלה לה בבית אחות אמה, בבית אנגלי, והשפה והספרות האנגלית השפיעו בהרבה על הילדה הרכה. בנעוריה לא היתה לה ההודמנות להתרועע עם יהודים, היא גם לא היתה מעולם בגיטו היהודי. בעיר מולדתה הכירה לדעת רק אי-אלה יהודים מבין המתכוללים וכמו כן אוזדים מחוגי הציונים, אשר פעלו עליה פעולת חוקה.

גורלו של העם העברי, אמונה הכבירה באידיאל הגדול של התחייה הלאומית, השפה העברית („שפת הלב והדמדומים“) — כל אלה הלחיבו מאד את נפש ליוה הצעירה. היא מתחילה ללמוד את השפה העברית מפי אחד מתלמידי הגמינסיה התל-אביבית. לעתים קרובות היא הולכת לבית-הכנסת, כדי להקשיב שם אל „צעיר-הדורות“.

„שתי נשמות שוכנות בקרבי — כותכת לי בת הסלויים באחד ממכתביה הראשונים בשנת 1919—, נשמה רוסית ונשמה עברית; הנשמה העברית הולכת ושולטת בי יותר ויותר“. היא היתה מתאו-ננת לפני בימים ההם שאין לה בהאזאן (העיר שישבה בה אז) איש, אשר תוכל „לשוחח אתו על כל הדברים החדשים“. בעיר מולדתה היתה סגורה ומסוגרת. הכל היה זר ורחוק לה. „את סרירות הנלות, ידוע ידעתי“. הספרים העברים היו לשמחתה היחידה ביום ול„חלומות בעברית בלילה“.

כשהתחילו הפליטים היהודים מתחומי המושב באים אל ריאויץ השבה בת הסלויים כחירת השער להגיש להם עזרה; מיד התחילה להורות את הילדים עברית ותנ"ך בשעורים שנסדו על ידי „יעד העזרה“ המקומי.

כה במדה שהלכה והשתלמה בידיעת חלשון העברית הרנתה ליצור את יצירותיה בלשון זו. „אלמלא אותה הכבדות, אשר עברה לי

המכתבה מתארכיו מוסקבה, 1926, עמ' 5, 14.10.1926, דאר היום